

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Art. 1. Vtrum in humanis actibus inueniatur voluntarium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

QVÆSTIO SEXTA.

De Voluntario & Involuntario.

POST tractatum de Beatitudine, disputat D. Thomas de actibus humanis in genere, quibus tamquam medijs ad Beatitudinē peruenitur. In his autem tria sunt consideranda, ex quibus eorum bonitas & malitia dependet: Obiecta, Circumstantiæ, & modus productionis.

De obiecto agitur Quæstione octaua, de circumstantijs q. 7. de modo productionis hac q. 6. idque sub nomine voluntarij & inuoluntarij, de quo differit Aristoteles 3. Ethic. c. 1. Damascenus l. 2. de fide Orthodoxa c. 24. & Nemesius l. de homine c. 29. 30. 31. 32.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum in humanis actibus inueniatur voluntarium?

Respondet D. Thomas perfectè voluntarium in humanis actibus reperiri.

DVBIVM I.

Quid sit Voluntarium?

² Voluntarius dupliciter accipitur.

NOtandum est, Voluntarium dici propriè, quod pendet à voluntate. *Voluntas* autem accipitur dupliciter. Primò, speciatim & propriè pro appetitu rationali, qui solum in Deo, Angelis & hominibus reperitur.

Secundò, Generatim, vt comprehendat appetitum etiam sensitium. Nam & bruta dicuntur quodammodo velle & habere voluntatem; vt patet ex Augustino l. 5. de Ciuitate Dei c. 9. cum ait: *Corpora magis subiacent voluntatibus; quædam nostris, id est, omnium animantium mortalium, & magis hominum, quàm bestiarum: quædam verò Angelorum; sed omnia maxime Dei voluntati subdita sunt.*

Voluntarius dupliciter accipitur.

Vnde etiam voluntarium dupliciter accipitur. Primò, Speciatim, pro eo quod pendet à voluntate rationali: quo modo omnes actiones elicite vel imperatæ à voluntate humana vel Angelica, dicuntur voluntariæ; & omnis creatura est opus voluntarium respectu voluntatis diuinæ.

Secundò, Generatim, pro omni eo quod pendet ab appetitu rationali vel sensitiuo, quem vno nomine vitalem appellare solemus: quia nulla est vis appetendi, cuius operatio sit vita, præter appetitum sensitium & rationalem.

D. Thomashoc loco accipit voluntarium generatim, vt idem sit, quod Græcis ἐκούσιον, quod spontaneum propriè dici potest; de quo agit Aristoteles 3. Ethic. c. 1. Damascenus lib. 2. de fide c. 24. Nemesius lib. de Homine c. 29. & tribus sequentibus.

Dupliciter aliquid sit inuoluntarium.

Quid autem sit spontaneum, explicandum est ex contrario (vt illi auctores faciunt) quod est inuoluntarium; Græci vocant ἀκούσιον. Dupliciter autem dicitur aliquid inuoluntarium fieri, Primò, Si vi extrinsecus illatâ, voluntate repugnante, fiat; vt

cùm nocens ducitur ad supplicium. Secundò, Si ex ignorantia fiat; vt cùm quis occidit amicum, putans hostem.

Hinc sequitur, vt aliquid sponte, seu voluntariè fiat, duo requiri. Primò; vt fiat à principio intrinsecò ei, in quo est illa operatio. Secundò; Vt fiat ex cognitione singulorum, in quibus versatur actio, vt loquitur Aristoteles; id est, obiecti & circumstantiarum; vt explicat Damascenus.

Hinc definitur voluntarium esse id, quod fit à principio intrinsecò, cum cognitione obiecti & circumstantiarum. Dico, à principio intrinsecò, nempe distincto à cognitione: nam cognitio se habet solum per modum dirigentis operationem. Vnde hoc principium intrinsecum non potest esse aliud, quàm appetitus, qui in homine & animantibus est principium omnium operationum ipsis propriarum, & solus immediatè dirigitur per cognitionem. Dico, cum cognitione obiecti, &c. quia si quis fallatur circa obiectum; vt si comedat carnem die Veneris, putans esse piscem; non voluntariè comedit carnem: vel si fallatur circa circumstantias; qua parte fallitur, non agit voluntariè; vt si sciat quidem se comedere carnem, non aduertat tamen esse diem Veneris, non voluntariè violat legem abstinentiæ.

³ Definitio voluntarij.

Clariùs sic defini potest: *Voluntarium est opus vel omisio operis ab appetitu vitali, maxime rationali, cum cognitione dependens.* Dico, præsertim rationali; quia sicut appetitus sensitiuus non dicitur voluntas nisi impropiè; ita motus ipsius, nisi dependeat à voluntate superiore, non dicuntur voluntarij, nisi impropiè, & generatim accepto nomine. Dico, vel omisio operis: Quia non solum ali-quod opus positiuum est voluntarium, sed etiam omisio operis; vt art. 3. ostendimus. Vnde non minus omisiones sunt peccata, quàm commissiones.

Alia definitio voluntarij.

Ex his sequitur, eos motus esse maxime voluntarios, qui maxime sunt consentanei propensioni voluntatis, fiuntq; cum perfectâ cognitione obiecti & circumstantiarum: hi enim longiùs absunt ab inuoluntario. Tales sunt, Primò, amor beatitudinis. Secundò, omnes actus liberi, quibus prosequimur ea, quæ per se sunt expetenda. Tertiò, actus liberi quibus prosequimur media. Quarto, quibus fugimus mala. Quò autem quisque est minus consentaneus propensioni voluntatis, aut quò minor est cognitio, vnde procedit, eò minus censeri voluntarium. Tales actus sunt, quibus aliquid prosequimur coacti metu, aut cum aliqua ignorantia vel inconsideratione.

⁴ Quid magis & minus perfectè voluntarium.

Dices; Multi motus oriuntur contra voluntatem; vt patet in motu tristitiæ, & similibus: ergo non omnes qui procedunt ab appetitu vitali, sunt voluntarij.

Respondeo, Distinguendo consequens, si enim voluntarium accipias pro spontaneo; nego consequentiam: omnes enim motus qui oriuntur ab appetitu vitali sunt spontanei, etiam si contra voluntatem oriuntur; vt omnes passionibus appetitus inferioris, & omnes motus voluntatis præuenientes il-

Ordo actuum voluntariorum.

tes liberatem, qui oriuntur voluntate repugnante. Si autem voluntarium accipias pro eo quod dependet à voluntate rationali, vel à libertate voluntatis: sic concedo totum; sed nihil contra definitionem positam. Hoc modo dicuntur illi motus involuntarij, qui displicent voluntati, & contra eius renisum exoriuntur.

D. V. B. I. V. M. II.

Virum voluntarium dicatur ex eo tantum, quod procedat à voluntate vel appetitu vitali, an ex eo quod sit volitum per modum obiecti?

Respondeo, Vtrumque requiri: procedere enim debet à voluntate seu appetitu vitali; quia est effectus vel operatio eius. Debet etiam esse volitum, ut patet à contrario. Nam nihil est involuntarium, nisi quatenus est contra voluntatem, tanquam obiectum nolitum à voluntate, quæ vel actu est, vel esset, si ignorantia non impediret.

Dices, Ergo ipsi motus voluntatis, ut amor, odium, lætitia, tristitia, non sunt voluntarij; quia non sunt voliti: alioqui per alium motum voluntarium deberent esse voliti, & ille rursus per alium; sicque esset progressio in infinitum.

Respondeo, Istos motus esse maximè voluntarios; utpote intrinsecè tales. Nam sunt ipsæ volitiones manantes à voluntate, eamque informantes, à quibus aliæ operationes dicuntur extrinsecè solum voluntariæ; ut ambulare, loqui, &c. Neque opus est ut alia volitione sint volitæ, sicut illæ quæ extrinsecè dicuntur voluntariæ; quia seipsis implicitè sunt volitæ: qui enim amat, vult amare; qui odit, vult odisse; non alio actu, sed eodem quo amat & odit obiectum.

Actus voluntatis seipsis implicitè sunt voliti.

ARTICVLVS II.

Vtrum voluntarium reperiat in brutis; id est, vtrum motus & operationes brutorum sint voluntaria seu spontanea?

Conclusio est, Esse imperfectè voluntarios. Ratio est, quia procedunt ex imperfecta cognitione.

Notandum est, nomen *Voluntarij* accipi dupliciter, vel potius tripliciter. Primò, Ut opponitur *Inuito*, sicque idem est quod *Spontaneum*. Ita accipit Aristoteles 3. Ethic. cap. 1. & D. Thomas passim hac quaestione.

Secundò, Pro omni actu vel effectû, qui à voluntate rationali quouis modo dependet; & sic omnes actus & effectus voluntatis, etiam necessarii, dicuntur voluntarij.

Tertiò, Accipitur pro omni actu & effectû qui procedit à voluntate, non tantum secundum substantiam operis, sed etiam secundum proprium modum operandi voluntatis. Nam dupliciter potest aliquis actus à voluntate procedere. Primò, modo naturali, videlicet, tanquam effectus à causa determinata; qui modus est proprius eorum, quæ naturaliter fiunt: sic procedunt actus necessarii. Secundò, modo voluntati proprio; videli-

Dupliciter aliquid procedit à voluntate.

Voluntarij triplex accipio.

cet liberè, tanquam effectus à causa indeterminata. Sicut enim proprius modus operandi natura, est operari necessariò, seu ex potestate determinata ad effectum; ita proprius modus operandi voluntatis, est operari liberè, seu ex potestate indeterminata ad effectum. Et quia hic modus operandi est proprius voluntati, & inuenitur in omnibus actibus voluntatis, quos cum plena rationis aduertentia habet in hac vita; ideo voluntarium à PP. & DD. sapè ita accipitur, ut idem sit quod liberum, ut opponatur naturali. Quo modo Augustinus lib. de Vera religione cap. 14. ait: *Vsque adeo peccatum est voluntarium malum, ut nisi voluntarium sit, non sit peccatum.*

Nunc, si Primo modo accipiatur voluntarium, non video cur motus & operationes brutorum non debeant censerì absolute voluntarij, id est, spontaneij; cum non minore propensione intrinsecè fiant, neque minus distent ab inuito, quam actiones humana. Vnde Aristoteles 3. Ethic. c. 2. & Damascenus l. 2. c. 24. absolute tribuunt brutis & pueris spontaneum. Neque refert, quòd cognitio ex qua illi motus procedunt, sit imperfecta; quia sufficit ut obiecta sensibilia per eam proponantur appetitui absque errore. Si tamen ipsum nomen *Voluntarij* vrgemus, ut hic videtur facere D. Thomas, sic imperfectè & improprie voluntarij sunt; quia appetitus est imperfecta & improprie dicta voluntas; quod insinuat D. Augustinus lib. 5. de Ciuitate, cap. 9. cum ait: *Iam verò cause voluntaria, aut Dei sunt, aut Angelorum, aut hominum, aut quorumcumque animalium: si tamen appellanda sunt voluntates animalium rationis expertium motus illi, quibus aliquid boni appetunt, vel mali euitant.*

Voluntarij primo modo.

Si verò accipiatur secundo modo, sic motus brutorum non sunt voluntarij, quia non pendent villo modo à voluntate. Amor tamen beatificus, gaudium beatificum, amor quo Deus se diligit, & Spiritum sanctum spirat, & ipsa Spiritus sancti spiratio, hoc modo voluntarij sunt: quia à voluntate cum plena cognitione. Similiter omnes actus nostri boni & mali, iuxta Calvinum lib. 2. Institut. cap. 2. voluntarij sunt; quamvis secundum ipsum, non sint liberi. Denique motus primi voluntatis sic voluntarij sunt, etsi imperfectè ob cognitionem imperfectam.

2. Mode.

Quòd si tertio modo, scilicet omnino proprie nomen *Voluntarij* accipiamus, sic soli actus liberi dicuntur voluntarij; & quod liberè sit, voluntariè dicitur fieri. Quo modo Iacobi 1. dicitur: *Voluntariè enim genuit nos Verbo veritatis.* Et ad Heb. 10. *Voluntariè peccantibus nobis iam relinquuntur hostia pro peccato, &c.* Iuxta hunc modum amor beatificus non erit voluntarius, quamvis ex inclinatione voluntatis, & perfectissima cognitione procedat; quia non procedit à voluntate secundum modum operandi, qui proprius est voluntati; nempe tanquam à causa indeterminata, sed per modum naturæ. Idem dicendum de amore quo Deus se diligit, & quo Spiritum sanctum producit: Etsi enim hic amor quadam ratione perfectissimè sit voluntarius, ut dictum est; tamè secundum aliam rationem voluntarij aliquid ei deest, scilicet, modus ille proprius actibus voluntatis, qui consistit in processu à causa indeterminata. Voluntas enim diuina est determinata ad illù amorem, sicut cause naturales ad suos effectus.

3. Mode.

Dices,